1992. JANUÁR V. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

SZÓSZÓLÓ

A TUDOMÁNYOS DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA

Kelet-európai kórkép

Elégedetlenség, kiábrándultság, sőt kétségbeesés jellemezte 100 millió kelet-európai hangulatát 1991-ben, amely szüntelen áremelkedést és növekvő munkanélküliséget hozott - összegzi benyomásait az évesztendőről az UPI amerikai hírügynökség tudósítója. 1989-nek, a ,,forradalmak évének" eufóriája helyébe növekvő nyugtalanság lépett, amint nyilvánvalóvá vált, hogy a demokráciához vezető göröngyös út még rosszabb lesz - talán sokkal rosszabb - mielőtt jobb lenne. A térség országainak kormányai csaknem csődbe jutottak, miközben az ipari termelés csökkenésével, az elszabadult inflációval és a tömeges munkanélküliség új jelenségével küszködnek.

Lengyelországban az emberek torkig vannak a vezető politikai erők szüntelen torzsalkodásával. A munkanélküliség aránya elérte a 11 százalékot. Közben a gomba módra elszaporodott politikai pártok éppen akkor osztják meg a nemzetet, amikor a születő demokráciáknak erős kormányokra lenne szükségük, hogy folytathassák az ország gazdasága átalakításának emberfeletti feladatát.

A Magyarországon, Bulgáriában, Romániában és Albániában kormányon levő koalícióknak sincs nagyobb szerencséjük gazdasági programjuk működtetése terén - állítja az UPI jelentése. A polgárháború dúlta Jugoszláviában pedig gyakorlatilag nincs is kormány. Magyarországon az 1991-es esztendő 38 százalékos inflációt hozott - igaz, ez a legalacsonyabb Kelet-Európában - s a munkanélküliek száma elérte a 350 ezret. A privatizáció lassú és nehézkes, az állami tulajdonban levő ipar egykori központosított struktúrája legnagyobbrészt változatlan maradt. Tovább szélesedik a szakadék a gazdagok és a szegények között, ami őszinte bánatára szolgál azoknak a milliónyi, akik a múltban hozzászoktak az állam paternalista gondoskodásához.

Csehszlovákiában az ipari termelés 21,3 százalékkal csökkent az előző évhez viszonyítva és a munkanélküliség elérte az 5,6 százalékot. Ennek ellenére áruk tömege marad eladatlan az üzletekben a kereslet nagyrányú csökkenése miatt. A nemzeti jövedelem 17,7 százalékkal csökkent és a GNP 13,8 százalékkal maradt el az előző évi mögött. A szlovák vezetők oly mértékben felszították a nemzeti érzést, hogy az már komolyan veszélyezteti Csehszlovákia jövőjét. Bulgáriában a 450 százalékos infláció drámai mértékben csökkentette a létfontosságú fogyasztási cikkek vásárlását.

Romániában még válságosabb a helyzet, hiszen a szeptemberi háromnapos zavargások nyomán a Nyugat visszavonta vagy befagyasztotta a 2,6 milliárd dollár összegű segélyeket, illetve kölcsönöket. A reformok Romániában is munkanélküliséghez és inflációhoz vezettek. Mintegy 200.000 ember került már az utcára és az infláció meghaladja a 250 százalékot. Tekintettel a várható rosszabbodásra, nem lehet kizárni újabb utcai zavargások előfordulását az új esztendőben, Romániában.

A térség valamennyi országa közül ezen a télen egyedül Albániát látszik fenyegetni a tényleges élelmiszerhiány. Kétségbeesett albánok megrohamoztak két élelmiszerrel feltöltött vöröskeresztes raktárat az ország két északi városában; a fővárosban, Tiranában pedig decemberben megbízható katonai és rendőri egységeket vezényeltek ki az élelmiszerhiány miatt lázongó lakosság ellen.

ADÓ-
ÉS
JOGTANÁCSADÁST
TART
Dr. Komjáthy Miklós
a TUDOSZ-irodában
(VIII. Puskin utca 4., II. emelet 83.)
minden szerdán
4-7 óráig.

Andor Mihály:

Az Antall-kormány értelmiségpolitikája

Lassan elérkezik az idő, a szocializmus utolsó két évtizedében szakmájában viszonylagos függetlenséget élvező, megtűrt értelmiségi nosztalgiával gondol vissza az ,,ántivilágra". Milyen jó is volt, amikor az egyre rosszabb lelkiismeretű elvtársak egyre több kutatás és tanulmány ,,pimasz" igazságait voltak kénytelenek lenyelni, és ha a kutató nem demonstrált valamilyen aláírással, még az állásából sem rúgták ki.

A rendszer bukását szellemileg előkészítő értelmiség számtalan helyen húzódhatott meg: kiadókban, levéltárakban, múzeumokban, egyetemeken, minisztériumok fennhatósága alá tartozó és akadémiai kutatóintézetekben. Megélni is lehetett, ha nem is fényesen. Az alacsony fizetéseket valamennyire kiegészítette a publikációkkal, lektorálással, fordítással, szerkesztéssel szerezhető mellékjövedelem, amelynek - amióta bevezették a személyi jövedelemadót - csak 35 százaléka számított be az adóalapba. Aki megelégedett e szerény életmóddal, és nem törekedett a vezető állással járó előnyökre, annak nem kellett megalkudnia. Megmaradhatott független vagy másként gondolkodónak. A kommunista vezetés lemondott arról, hogy a rendszer minden porcikájából lojális alattvalók bólogassanak.

Nem így az Antall-kormány, amely - egyre inkább úgy tűnik - nem viseli el se az ellenzéki színezetű másként gondlkodást, se a különböző pártideológiáktól egyformán (tőle is) távoleső autonóm szellemet. Miután a régi független értelmiség kormánypártivá lett része beült a különböző kormányhivatalokba, újonnan gründolt állami részvénytársaságok és újságok parancsnoki székeibe, megkezdődhetett a nem lojális maradékkal való ,,kulturált" leszámolás.

Senki nem mondhatja, hogy politikai nézetei miatt üldözik, hogy cenzúrázzák, hogy meglakol azért, amit írt vagy mondott. Csak éppen azokat a réseket tüntetik el lassan és szisztematikusan, ahol az előző pártállam idejében meghúzhatta magát. Csak éppen a levegőjét szivattyúzzák el, a megélhetését teszik lehetetlenné.

Kezdődött a kormány fennhatósága alá tartozó kutatóintézetekkel, mert a kormányhűvé nemesedett régi társak távozásával kedvezőtlenül alakult az ,,összetétel". A módszerek ,,európaiak", mert ugyan ki vonhatná kétségbe a kormánynak azt a jogát, hogy kormányozhat? Köztudott az új hatalom ellenszenve a közvéleménykutatás iránt - megszüntették a Közvéleménykutató Intézetet. Meg akarták szüntetni az Oktatáskutató Intézetet is, de az akkor még államtitkár Beke Kata megakadályozta. Megszüntették az Országos Közművelődési Központot, és benne az ,,eszdéeszes fészeknek" titulált Művelődéskutató Intézetet. A helyén megalakuló Magyar Művelődési Intézet feleannyi embert fog alkalmazni, nem lesz nehéz kiválogatni a barátságos képet mutogatókat.

A könyvkiadást, a folyóiratokat a piacgazdaság ,,vak természeti" törvényei tették tönkre - csak hagyni kellett. Itt is elvesztek zugok, amelyekben a renitens értelmiség eléldegélt.

Ha a kormány alá tartozó intézményekkel végeznek majd, két hely marad, ahol lélegzethez juthat a független értelmiségi: az autonóm egyetemek és az autonóm Akadémia. Itt a kormány nem válthat le, nem szervezhet át, nem szüntethet meg. Viszont csinálhat költségvetési törvényt, amelyet az Országgyűlés úgy fog megszavazni, ahogy ő akarja. A tudomány és a kultúra fontosságával ajkán olyan törvényt terjeszt be, amely nemhogy a tavalyi szint tartását nem biztosítja, de abszolút értékben is kevesebb. Nem kell az akadémiai intézetek életébe beavatkozni, megszűnnek azok maguktól is, ha a Parlament nem ad elég pénzt! Persze itt jól jönnek az igaz indokok: ez a kutatási struktúra elavult, az egyetemeknek kell egyszerre a kutatás és az oktatás fellegváraivá válni. Csakhogy az egyetemek is kényszerű létszámcsökkentésekre készülnek, hogyan fogadják majd be az akadémiai intézetekből jövő kutatókat?

Végső lehetőségként maradna a szabadúszás, hiszen az ,,ánti" utolsó éveiben publikálásból, fordításból, ebből-abból azok is elvegetáltak valahogy, akik sehol nem kaptak állást. Ettől az utolsó lehetőségtől fosztja meg a lojalitást makacsul elutasító értelmiségit a személyi jövedelemadó készülő új törvénye, amely megszünteti a szellemi munka 35 százalékos adókedvezményét.

Persze erre is van megoldás, nyilatkozta a minap egy kormányférfiú, aki kifejtette, hogyha értékén fogják fizetni a szellemi munkát, nem lesz szükség mindenféle adókedvezményre. Jó hallani, akárcsak a tudomány fontosságáról szóló hangzatos jelszavakat. Csak kérdés, hol fogják fizetni ezeket a hatalmas honoráriumokat: a segélyeken élő folyóiratoknál, a szétesőő könyvkiadóknál, vagy a tengődő egyetemeken?

A kommunisták - kivéve azokat az éveket, amikor gyilkolásztak - álmodni sem mertek volna ilyen tökéletes megoldásról. Nevezzük perfektlösungnak!

Dunaszaurusz

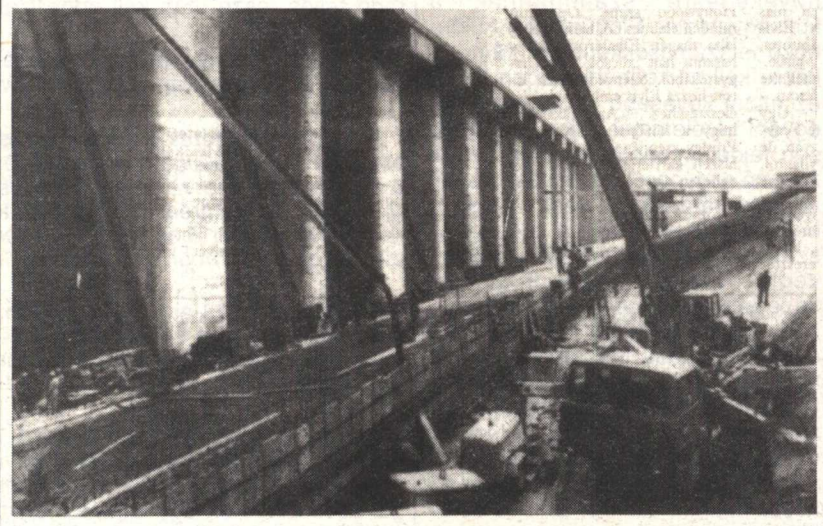

Néhány hete baljós hírt röpítettek világgá: a szlovákok, miközben tárgyalnak, ,,a C-variáns kivitelezésén" dolgoznak.

Adóváltozások
Révész Márta írása a 3. oldalon

Újgyarmatosítás

A magyar tudós társadalom határainkon kívülre tántorgását szemlélhetjük értékmentesen. Adott egy lerobbant gazdaságú ország, amelynek nincs pénze kutatásra, fejlesztésre, olyan a műszerezettsége, hogy abból valamire való tudományos eredmény aligha kerekedhet ki. Az elmék oda vándorolnak át, ahol létezni és alkotni tudnak. Még azzal is kecsegtethetjük magunkat, hogy a nyugati intézetekben kivirágzó magyar szellem, visszatérvén, majd hazáját gazdagítja.

A honi tudós társadalom mennyiségi és minőségi fogyását számbavéve azonban többféle illúzióval is le kell számolnunk. A fejlett nyugati tudomány elsősorban mint vendégmunkásokra számít a kelet-európai szellemi elitre. Durván fogalmazva: főként monoton, kevéssé kreatív szellemi betanított, illetve segédmunkásként foglalkoztatná, foglalkoztatja értelmiségi krémünket kutatócsapataiban. Elfogadja a magyar szívsebészt olyan műtétek elvégzéséhez, amelynél tíz órát kell állnia, s az anyaország specialistáinak ez valahogy nincs kedvükre. Minden kéz alá dolgozó magasan kvalifikált magyar-szlovák-orosz szellemi is jöhet, amíg van hely, leszorítható a munkadíj, elvégeztethető a nem kívánatos feladat, s az intézeti eredmény sem marad el. A valóságban - talán csak egy új kutatási ágat, a számítástechnikai programokat kivéve - kizárólag néhány kiugró keleti tudományos zseni megvásárlása a kivétel, akinek a hazai intézet hírnevének, presztízsének növelése a feladata. A szellemi vendégmunkás - többséggel azonban - az általános vendégmunkás metódus analógiájára - a tudományos újgyarmatosítás munkaerőérték lecsapolásának módszerét érhetjük tetten.

A fokozatosan tudományosan is kizsigerelődő Kelet-Európa arra is kevéssé számíthat, hogy neokolonialistáitól azért valami csak csurran-cseppen, visszaáramlik az országába. Az európai nagyhatalmaknak - az angoloknak, a franciáknak, a németeknek - meg van az érdekszférájuk, például az első kettőnek a volt tényleges gyarmatbirodalmuk. Ezen afrikai, ázsiai térségekben nincs nyelvi nehézség, hiszen a fekete, vagy a dióbarna bőrszínű tudós éppoly tökéllyel beszél franciául, angolul, mint párizsi, londoni kartársa. Ez akkora nyelvi előny, amellyel a kelet-európaiak hosszú-hosszú távon nem vehetik fel a versenyt. Ez azért rendkívül fontos, mert egy-egy tudományos projekt elnyerése sokszor a pályázatok, a személyes kommunikációk nyelvi fordulatain is múlik.

Szerencsénkre és szerencsétlenségünkre gyakran nem is tudunk olyan kutatási kérdésekkel előállni, amelyek a tudós központok vezetőinek szívét meglágyítanák. Ki tudna ellenállni egy precízen előadott afrikai kérésnek: vizet kérünk, élelmet, azaz hidrológiai kutatást, agrárfejlesztést. Kelet-Európa azonban köztes állapotban van: még, már nem éhezik, szomjazik, de nincs is abban a helyzetben, hogy partnerként bekapcsolódhatna a kontinens tudományos életébe. E köztesség hátrányai a szellemi szférát is sújtják (majd).

Amilyen nehezen vettük tudomásul, hogy az egyesülő Európa teljességgel érzéketlen Kelet-Európa gazdasági, politikai átalakulása iránt, az ehhez való hozzájárulásban pedig érdektelen, annál gyorsabban kell rádöbbennünk, hogy abszolúte nem tulajdonít semmilyen jelentőséget a kontinens keleti kulturális, szellemi tudományos teljesítményének, szakembereinek sem. Ez ugyanis így szokott lenni minden régi és újgyarmatosítási időszakban.

Tíz tudós közül, ha csak egy marad itthon

Neve jól cseng a nemzetközi tudományos világban. Dr. Simon István, a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézetének kutatója, az elmúlt évtizedben munkásságának egyharmad részét különböző külföldi intézetekben fejtette ki, így össze tudja hasonlítani a magyar tudomány helyzetét a világ állapotával, s főként a saját lehetőségeinkkel.

- Az elmúlt évtizedekben a tudományra elég sokat költött az ország - mondja dr. Simon István. - Ez részben abból adódott, hogy ideológiai alapon működő kormányzatok vezették az országot, amelyek a tudományt megpróbálták felhasználni a saját ideológiájuk alátámasztására. Ennek az lett a következménye, hogy Magyarországnak, az általános fejlettségi szintjéhez képest viszonylag magas színvonalú tudományos gárdája alakult ki. S ebben a mai, átmeneti rendszerben, amikor megpróbálunk felzárkózni Európához, akkor azokat a területeket, amelyek már majdnem európai szintűek voltak, nem lenne szabad lerombolni. Ahogy a környezetvédők mondják, egy villanyfűrésszel öt perc alatt ki lehet vágni egy százéves tölgyet, de amíg egy ugyanilyen nő a helyébe, ahhoz pontosan száz év kell. Tudomásul kell venni, hogy a szellemi környezet is éppen olyan fontos, mint a tiszta víz, vagy a belélegezhető levegő, és a pusztítás ezen a területen is beláthatatlan következményekkel jár.

- Pusztul a magyar tudomány?

- Rohamos lépésekkel sorvadunk, és ennek nem elsősorban gazdasági okai vannak. Az Akadémiától elvont támogatás, ami elég arra, hogy

(Folytatás a 2. oldalon)

Tíz tudós közül, ha csak egy marad itthon

(Folytatás az 1. oldalról)

lehetetlen helyzetbe kerüljünk, viszont az ország költségvetésében ez az összeg mindössze négy század százalékot tesz ki, tehát se nem oszt, se nem szoroz. Mindig azt mondom, hogy pénz arra jut, amit fontosnak tartanak. Politikai kérdés, hogy az ország vezetése mennyire tartja fontosnak a tudo- mányt. Ennyire. Amikor a sertéshízlaló nagyobb adókedvezményt kap, mint egy tudományos könyv írója, akkor tudomásul kell venni, hogy az ország vezetői ezt tartják fontosabbnak, vagy ehhez értenek jobban. Senki se vitatja, hogy kukoricára szükség van, éppen csak arra is oda kellene figyelni, hogy a kukorica nemesítőket is meg kell becsülni. Komoly visszalépés tanúi lehetünk, hiszen egyszer már eljutottunk odáig, hogy a kukoricanemesítőket is értékelték. Nem szabadna visszalépni, mert lejáratja magát ez a vezetés. Persze, nem szabad álnaívnak lenni, hiszen jól kitapintható érdekek fűződnek a tudományos kutatás lejáratásához.

- Kinek az érdekei?

- Azoké, akik eddig nem vitték semmire. A középszer szürkéinek jött most el az ideje. Ha a legjobbak külföldre menekülnek, akkor előreléphet a második vonal. Ami ugyanolyan dicstelen előrelépési lehetőség, mint volt annak idején a zsidótörvények miatt, amikor az egyetemi tanárok sokaságát eltávolították és egy csomó docens előléphetett. Most hasonló dologhoz asszisztál a kormány, engedi a legjobb tudósokat kimenni az országból. Hallottam olyan történészről, aki ötven éves koráig kandidátus se volt és most hirtelenjében nagydoktori dolgozatot adott be. Nem nevezem meg, de igen ismerősen csengő neve van. Ezeknek az embereknek nyilvánvaló érdeke, hogy a konkurrenciát eltávolítsák, de ez az országnak nagyon sokba kerül, hiszen a személyes veszteségen túl kutatócsoportok borulnak fel. Nem helyeseltem, hogy a rendszerváltással együtt történik a tudományos minősítések átalakítása, mert ez lehetőséget nyújt olyan személycserékre, amire nem lett volna szükség. Egy idős professzor, Ligeti akadémikus mesélte nekem, hogy a háború utáni átszervezések idején a történelem viharai olyan embereket fújtak be az Akadémia ablakain, akiket az ajtón soha nem engedtek volna be. Jó lenne elkerülni hasonló eseteket a mostani rendszerváltás idején.

- Riasztó a kép, annál is inkább, mert reménykedhetünk, hogy az ország magasan képzett vezetői végre odafigyelnek a fontos dolgokra. A baj ott van, hogy a kormányzat nem látja az elvándorlás veszélyét. Mert az államtitkárokat nem fogják elszipkázni. Próbáljon egy magyar államtitkár Amerikában államtitkárnak jelentkezni. Kinevetik. De a természettudományos kutatóknak konvertibilis a szaktudása, ők bármikor eladhatják a munkaerejüket. Nem is olyan régen írt alá a kormányzat egy hosszútávú egyezményt, amelynek értelmében néhány éven belül Európa megnyitja a piacát a magyar munkaerő előtt. Ennek az lesz a következménye, hogy idehaza egy kutató képzése lényegesen többe fog kerülni. Tíz tudós közül ha csak egy marad itthon, nem is a legjobb, akkor a másik kilencet mi szívességből tanítottuk a nálunk gazdagabb országok további gyarapítására. Ezért sokkal jobban meg kellene becsülni a nem is túl nagy számú hazai kutatóinkat.

- Mit tesz például a szakszervezet a tudományos társadalom torz helyzetének megszüntetése érdekében?

- A szakszervezetnek nincs sok lehetősége, annál is inkább, mert egyre csökkennek a jogosítványai. És világszerte érvényes, hogy ahol munkanélküliség van, ott a szakszervezet nincs nyerő pozícióban. Egy-egy intézmény, a saját körein belül megpróbálhatja enyhíteni a gondokat, mi például, amikor volt lehetőség a bérfejlesztésre, akkor a legfiatalabb kollegák fizetését javítottuk. Igaz, ezzel nagyon beszűkült a különbség a kezdők és például a nagydoktori minősítéssel rendelkezők között, s ezért nincs perspektíva a fiatalok előtt.

- Lesz mégegyszer virágzása a magyar tudománynak?

- Véleményem szerint éppen most lehetne a virágkor! Volt a történelmünkben egy húszéves periódus, 1940. és 1960. között, amikor vagy a felvételiknél, vagy az egyetem életében mindig voltak hamisságok. Valójában a hatvanas évek elején került ki az első olyan generáció, amelyik normális képzést kapott, és most éppen ez a nemzedék lehetne vezetői pozícióban. Az anyagi megbecsülés dolgában soha nem érhetjük utol - vagy belátható időn belül bizonyára nem érjük el - a nyugati országok színvonalát, de az anyagi ráfordításokhoz viszonyítva még mindig jól állunk, ha például a publikációk számát tekintjük. Most kell megállítani a romlást, amíg van élet, amíg nem rombolták le teljesen a magyar tudományos élet épületét.

A. T.

Ős manchesteri állapotok

TUDÓSOK A MUNKANÉLKÜLISÉG ELLEN

Az elmúlt hónapban összehívták a **Munkaügyi Miniszter Tanácsadó Testületét.** A tudósokból, jogászokból, más szakemberekből álló testület megvitatta, milyen feladatai vannak az aktív foglalkoztatáspolitikának a piacgazdaságra való áttérés időszakában, vagyis ezekben a gyökeres fordulatot hozó években. **Dr. Rolek Ferenc** közigazgatási államtitkár megnyitójában hangsúlyozta, hogy rendszeressé akarják tenni a párbeszédet a tudomány és az államigazgatás között.

A tudomány képviseletében **Révész Gábor** arra hívta fel a figyelmet, hogy nagy elbizonytalanodás van az állami vállalatoknál, ezek tönkremenetele nagyobb mérvű, mint az indokolt lenne. Sajnos, ,,a politika fertőzi a gazdaságot", a mai napig is túl van politizálva a gazdasági szféra. **Andorka Rudolf** a stratégiai tervezés kapcsán azt fejtegette, hogy korlátozni kellene a túlmunkát, csökkenteni a túlórák, a fekete munka arányát, a külföldiek magyarországi munkavállalását, a nyugdíjasok alkalmazását. Ugyanakkor a munkaügyi kormányzatnak meg kellene találnia a közös hangot a szakszervezetekkel - amelyek szerepet vállalhatnának a túlmunka önkorlátozásában -, mert csak együtt lehet megoldani a munkanélküliség kérdéseit. **Koncz Katalin** szerint ma túlságosan munkanélküliség-centrikus szemlélet uralkodik. Ehelyett tágabb gondolkodásra van szükség, s foglalkozási esélyegyenlőséget kell biztosítani mindenki számára. Több munkajogász elmondta, hogy ,,ős manchesteri" állapotok uralkodnak az országban, a munkaadók szabadon rúghatnak ki bárkit, mint a korai kapitalizmusban. Az új Munka Törvénykönyvébe ez ellen hathatós szabályokat kellene beépíteni, s növelni kellene a dolgozók jogvédelmét.

JÓ TUDNI

Új év - új társadalombiztosítási rendszer

A társadalombiztosítási rendszer átalakulásáig még éveket kell várnunk, de az idén már megkezdődött az úgynevezett ,,átrendeződés". Ennek egyik jele a *szabad orvosválasztás* bevezetése a gyerekek, illetve a felnőttek körzeti ellátásában. Az alapellátást a társadalombiztosítás az úgynevezett *biztosítási kártyával* garantálja a munkavállalóknak, a munkanélkülieknek és mindazoknak, akiket jelenlegi társadalombiztosítási rendszer regisztrált, mert járulékot fizetnek. Akik ezen a körön kívül rekednek - például a hajléktalanok vagy a társadalom peremére sodródott, s jószerivel egyetlen hivatalos helyen sem számon tartott emberek, *ezentúl állampolgári jogon nem részesülnek az alapellátásban sem.* Ám életmentő beavatkozásra bármiféle kártya vagy hivatalos irat nélkül továbbra is számíthatnak.

A későbbiekben a társadalombiztosítási rendszer a beteg- és a balesetbiztosítás nyugati mintájú szétválasztását tervezik: néhány évig azonban be kell még érnünk e két dolog együttes kezelésével.

A másik - ugyancsak 1992-től érvénybe lépő - változás, hogy a *nyugdíjak megállapításánál* az eddigi 5 év legjobb három évét figyelembevevő lehetőség helyett a munkában töltött utolsó 4 évet veszik figyelembe. Óvatos jelzések arra utalnak, hogy a jövőben a nyugdíjak numerikus értékét a munkabérekkel párhuzamosan korrigálja a társadalombiztosítás. Ahhoz, hogy a rendszer valóban *önfinanszírozóvá* váljon, előbb pontosan meg kell határozni tevékenységi körét. Ez ma még jórészt tisztázatlan. A kérdés parlamenti vitája valószínűleg tovább hátráltatja a rendszer amúgy is lassú fejlődését.

Jelenleg évi 500 milliárd forinttal gazdálkodik a társadalombiztosítás, amelynek felét a nyugdíjak kifizetésére fordítják. Csaknem száz milliárdot a megelőző-, illetve a gyógyító tevékenységre költenek, a fennmaradó 150 milliárdból fedezik a gyógyszerbeszerzést, a táppénzeket és az anyasági szolgáltatásokat. Ez az 500 milliárd forint komoly tényező az ország gazdaságában. Ennek ésszerű felhasználására, forgatására hozzák létre a társadalombiztosítási önkormányzatokat, amelyek nemcsak megrendelői és finanszírozói lesznek az egészségügyi szolgálatásoknak, hanem az ambulanciák, a kórházak és a gyógyszertárak, az utókezelők ellenőrzése is a hatáskörükbe kerül. A társadalombiztosítási önkormányzatok felállítása azonban hosszú folya-mat, tényleges működésükre valószínűleg még sokat kell majd várnunk.

Februártól drágább gyógyszerek

Az idén *13,8 százalékos* termelői árnövekedést terveztek a hazai gyógyszergyártók, tudtuk meg a Társadalombiztosítási Főigazgatóság illetékeseitől. Viszont azt is elmondták, hogy ,,a TB-nek sikerült ezt az emelést *11,2* százalékra redukálni, amivel *550 milliót nyertek áttételesen a betegek".* Emelkedik az *importgyógyszerek* ára is, aminek a forint leértékelése és az az oka, hogy megszűnik az importbehozatali illetékmentesség. Átlagosan 9-10 százalékos importáremelésre lehet emiatt számítani. Érdeklődésünkre, hogy miként érinti a gyógyszeráremelés a lakosságot, megtudtuk: *a TB várhatóan február 1-jétől hárítja tovább a költségeket.* A társadalombiztosítás gyógyszerkiadásokra fordítható pénze csupán *27 milliárd.* Kérdésünkre: lesz-e *gyógyszerárcsökkenés* jövőre, megtudtuk, hogy például az Alkaloida és a Richter több készítményének, így a *fogamzásgátlóknak* az árát csökkenteni kívánja. Ez azonban elenyésző a gyógyszeripar 833 féle készítménye között.

TUDOSZ NEWS * TUDOSZ VILÁG * TUDOSZ

Az ÉSZT és a TUDOSZ szerepvállalása

A stabil intézeteket is megviseli a költségvetés

Milyen szerepet vállalt az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés a tudomány finanszírozása érdekében? Mit tett a TUDOSZ az elmúlt két hónapban - az állami költségvetés vitáját befolyásolandó - a tudományért? Ez volt a témája egyebek mellett dr. Kuti Lászlóval, a TUDOSZ elnökével folytatott éveleji beszélgetésünknek.

- Kezdjük a költségvetéssel, hiszen már túl vagyunk a dolgokon...

- Az alapvető probléma az volt, hogy a költségvetés tervezete a tudományos kutatásokra fordítható pénzeket erőteljesen megfaragta. Tehát mind az Akadémia, mind a földtani és mezőgazdasági kutatás területét érintette ez - utóbbi keretét már 1991-ben ötven százalékkal csökkentették, s ebből gyakorlatilag semmit nem adtak vissza. Ez a csökkentés az intézetek jelentős részét komoly veszélybe sodorta, miután az infláció, a különböző dologi és egyéb kiadások növekedése miatt már tavaly is több intézet alig tudott fennmaradni. Különösen azok az intézetek kerültek bajba, amelyek alapvetően költségvetésből éltek, mint a csillagászati és bizonyos társadalomtudományi intézetek, amelyeknek reményük sincs, hogy a piacról valami támogatást kaphassanak, ám a magyar tudomány számára nélkülözhetetlenek. Még a stabilnak tűnő intézeteket is erőteljesen megviselte ez a tendencia: nemhogy szintentartással számolhatnak 1992-re, még lefaragnak a pénzükből, s ez jó néhányuknál teljes ellehetetlenülést eredményezhet.

- Ebbe hogy nyugodhatott bele a mozgalom?

- Nyilvánvaló, hogy amikor a tervezetet megismertük, részint mint TUDOSZ a saját csatornáinkon és mint az ÉSZT tagja, határozottan felléptünk és a szövetséget is felléptettük ellene. A teljes novemberi-decemberi hónapok során ezen a kétcsatornás pályán próbáltuk az érdekeket képviseltetni, szorosan együttműködve a területeken létező szakszervezetekkel, így az AOKDSZ-szel, az FDSZ-szel és a TDDSZ-szel is. Sajtótájékoztatón is nyilvánosságra hoztuk véleményünket, ezt mint az ÉSZT állásfoglalását a televízió és több lap is leközölte. Az említett szakszervezetekkel együttműködve tárgyalásokat kezdeményeztünk a kormánnyal a kutatás finanszírozásáról - ebben sokat segített az ÉSZT és a Liga által közösen megfogalmazott levél is, amely az érdekegyeztetés rendszerén belül felhívta e kérdés fontosságára a figyelmet.

- Volt más akciójuk is?

- Kerekasztalbeszélgetést tartottunk a Pénzügyminisztérium és más érintett minisztériumok képviselőivel, amelyen résztvettek a tagság megbízottjai is.

- Milyen eredménnyel járt?

- Részlegessel: a tervezési szakaszban korábban az Akadémia egymilliárddal tervezett csökkentése négyszázmillió körülire apadt, a Központi Földtani Hivatal kétszázmilliós csökkentési terve százötvenmilliósra ,,fogyott". Ezen kívül fel tudtuk hívni a közvélemény és a döntéshozók figyelmét e területek fontosságára. De meghívtak minket az Országgyűlés kulturális, oktatási és tudományos bizottságának ülésére is, ahol elmondhattuk észrevételeinket, gondjainkat a költségvetési tervezettel kapcsolatban - ezekből hozzászólásaikhoz sok mindent figyelembe vettek a képviselők. S még azt is elmondanám, hogy Bittsánszky Gézának, a Tudománypolitikai Bizottság titkárának kezdeményezésére és személyes közreműködésével a felsorolt szakszervezetekkel együttműködve sikerült létrehoznunk a Tudományos Érdekegyeztető Tanácsot.

- Mi a szerepe?

- A tudományos és felsőoktatási területeken érdekelt szakszervezetek, valamint az egyetemi hallgatóság képviselői szervezett formában ülhetnek rendszeresen tárgyalóasztalhoz a kormány és az említett területek munkáltatói képviselőivel. A tanács múlt év decemberében tartotta alakuló ülését - az érdemi munka formálása, kialakítása 1992-re vár.

- Elnök úr, beszélne az érdekegyeztető folyamatról is?

- A TUDOSZ az ÉSZT-en keresztül tudja képviseltetni magát az Érdekegyeztető Tanácsban és a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Bizottságában. Itt, ezeken a fórumokon természetesen többszörösen megvitatásra kerültek mind a költségvetési törvény, mind az ehhez kapcsolódó egyéb törvények és miután folyamatosan kaptuk a készülő terveket, anyagokat, lehetőségünk volt véleményünk kifejtésére és azt is ellenőrizhettük, hogy ezeket mennyire veszik figyelembe.

- Mennyire vették figyelembe?

- Azt kell mondanom, hogy a szakértői véleményezések és plenáris tárgyalások során sok mindent befolyásolni tudtunk és tudunk. Természetesen azt nem kívánhattuk, hogy egy az egyben elfogadják a TUDOSZ véleményét. Zárójelben megjegyzem, hogy az alapszervezetektől és a tagságtól ha több vélemény, észrevétel érkezne, többen vállalnának szakértői véleményezést, akkor sokkal eredményesebbek is lehetnénk.

- Milyen nyilvánosságot kaptak törekvéseik?

- Részint a sajtótájékoztatókról, részint a különböző fórumokról közölt újságírói tudósítások a korábbi éveknél alaposabb áttekintést adtak az elhangzott problémákról és nagymértékben segítették munkánkat. Felhívták a közvélemény figyelmét a kutatóintézetek gondjaira, ilyen formában a döntéshozókhoz is eljuttatták véleményünket. Erre a segítségre továbbra is számítunk.

- Mi várható a TUDOSZ-ban erre az évre?

- Sok munka és nagyon sok gond. Komoly terheket ró az intézetekre, hogy csupán 10 százalékos (esetleg 13 százalékos) béremelésre és 5 százalékos dologi kiadásnövekedésre számíthatnak a költségvetéstől. Előttünk áll a különböző létszámcsökkentések réme, s közre kell működnünk abban, hogy ez minél kevesebb fájdalommal és egyéni sérelemmel járjon, bár teljesen fájdalommentes ez nem lehet. Az első negyedévben mindenképpen komoly feladatunk lesz, hogy a béremeléseket ismét a tagságunk számára legkedvezőbben hajtsák végre. Ehhez kérjük alapszervezeteink segítségét, és ígérjük, hogy mi is megadunk részükre minden támogatást. Már most, az első negyedévben fontos feladat lesz a területünket érintő különböző törvénytervezetek - az akadémiai, minősítési, OTKA-törvények stb - véleményezése, vitája. És fel kell készülnünk mindenre, amit ez az év hozhat.

gyigy.

TITKÁRI TÁJÉKOZTATÓ — RÉVÉSZ MÁRTA ROVATA

Az 1991-es adóbevallásnál *költségelszámolás* választása esetén lehetőség van az egyes tudományos és művészeti alkotó tevékenységből származó jövedelemmel szemben igazolt *kiadások elszámolására*, de ebben az esetben *nem alkalmazható a költségátalány.* (Vagyis az e tevékenységből származó jövedelemnek a költségek levonása után fennmaradó teljes része után kell adót fizetni.)

*

Az **MSZP Politikatörténeti Intézetének** TUDOSZ-alapszervezete átlépett a *Szocialista Párti Dolgozók Országos Szakszervezetébe.*

*

A **Szakszervezetek Elméleti Gazdasági Kutatóintézetében** TUDOSZ-alapszervezet működött. A kutatóintézet megszűnt. Dolgozóinak egy része a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége szakértőjeként, azaz az MSZOSZ munkatársaként dolgozik tovább. A TUDOSZ-alapszervezet titkára 1992. január 2-án *levélben jelentette be kilépésüket* a TUDOSZ-ból, miután ezután a *munkáltatójukhoz,* az MSZOSZ-hoz kívánnak tartozni

*

1992. január 23-ára **Láng István,** az MTA főtitkára tájékoztató *megbeszélésre* hívta a szakszervezetek vezetőit. A találkozó eredményeiről (miután az a Szószóló lapzártája után lesz) a következő havi lapszámunkban írunk..

*

Ernyei Györgyné Tünde, a KFKI TUDOSZ-iroda vezetője 1992. jan. 1-től nyugdíjas. Szívvel, lélekkel és nagy-nagy nyugalommal szervezett, ,,ügyintézett" és fejben tartott mindenkit, aki hozzá fordult. Kis szomorúsággal búcsúzik, mert úgy látja, a munkavállalók alig értik, milyen nagy szükségük van szakszervezetre. Köszönjük a gondoskodást és törődést, jó egészséget kívánunk.

PÁLYÁZATOK

AUTONÓMFEJLESZTŐ TRÉNING, TANÁCSADÁS MUNKANÉLKÜLIEKNEK

A tréning célja:

A potenciális munkanélküli (már munkanélkülivé vált), vállalkozási szándékú ember(ek) *személyre szabott tájékoztatása* az őt megillető jogokról, lehetőségekről, különös tekintettel az adott földrajzi térségben várható trendekről, mozgástérről. *Információ* a térség vállalkozási- és munkalehetőségeiről, a támogatott átképzési programokról, hitelnyújtási feltételekről. *Önismeret, készségfeltárás, fejlesztés.* A személyiség kvalitásának megismerése, megerősítése, a korlátok feltárása, az önfejlesztési lehetőségek, irányok kibontása. *Tanácsadás* a személyiség képességeinek és a térség nyújtotta lehetőségek ismeretének birtokában az életformaváltás programjának kidolgozása.

A pályázatra jelentkezők, azt elnyerők, féláron, azaz 6000 Ft/fő résztvételi díjért *vehetnek részt az autonómiafejlesztő tréningen.* Azok a résztvevők, akik maguk fizetik részvételi díjukat és nehéz helyzetben vannak, részletfizetési kedvezményt is kaphatnak: 2000 Ft-ot a tréning előtt az alapítvány megelőlegez, a költség többi részét a ,,Benned a lehetőség" alapítvány biztosítja.

A pályázat 60 fő részére 5x12 fős csoportban tudja ezt a kedvezményt biztosítani, ezért előnyben részesülnek azok, akik megszervezik, hogy 12-en együtt adják be jelentkezésüket azonos időpontú csoportban. A tréningen való részvétel feltétele a középfokú vagy magasabb iskolai végzettség.

A pályázatot ,,Benned a lehetőség" Alapítvány címére (1125 Budapest, Városkúti út 6/b.) lehet benyújtani.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

Magánszemély pályázata esetén a pályázó nevét, iskolai végzettségét, foglalkozását, életkorát, a pályázó rövid szakmai életrajzát, a pályázó célját, hogy mire kívánja használni a tréningen elsajátítható ismereteket. (Ezekre az adatokra a csoportok összeállításánál van szükség.)

Intézményi pályázat esetén a tréningre küldendő résztvevők nevét és fenti adatait, valamint azt, mi a céljuk azzal, hogy biztosítják dolgozóiknak, klienseiknek a tréningen való részvételt.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást ad az 1554-900 telefonüzenet számon, visszahívással Janzsó Szilvia.

A tréning helye: Gödöllő, Fenyvesnagy út 63.

VENDÉGTANÁROK, LEKTOROK KERESTETNEK

A Művelődési- és Közoktatási Minisztérium; valamint a Nemzetközi Hungarológiai Központ pályázatot hirdet külföldi vendégtanári, illetve lektor állások betöltésére. A megbízás elnyerésének előfeltétele, magyar szakos tanári képesítés, valamint az adott ország nyelvének (az ott használatos közvetítő nyelv) magas szintű ismerete, továbbá, több éves felsőoktatási gyakorlat.

Az 1992/93-as tanévben várhatóan az alábbi oktatóhelyekre lehet pályázni:

Amerikai Egyesült Államok: New Brunswick, Rutgers Egyetem (lektor)

Ausztria: Bécsi Egyetem (vendégtanár és lektor)

Bulgária: Szófia, Kliment Ohridszki Tudományegyetem (lektor)

Cseh és Szlovák Köztársaság: Pozsony, Komensky Egyetem (vendégtanár)

Dánia: Aarhusi Egyetem - Nemzetközi pályázat (lektor)

Finnország: Helsinki Egyetem (vendégtanár), Jyv•äskyläi Egyetem (lektor)

Franciaország: Bordeaux-i Egyetem (lektor)

Hollandia: Groningeni Egyetem (lektor) - feltételes

Oroszország : Szentpétervári Egyetem (lektor)

Szlovénia: Maribori Egyetem (lektor), Ljubljanai Egyetem (lektor)

Törökország: Ankarai Egyetem (lektor)

A pályázatot még ebben a hónapban lehet eljuttatni a Nemzetközi Hungarológiai Központ címére: 1113 Budapest, Zsombolyai u.3. (1519 Budapest, Postafiók: 385.).

Bővebb felvilágosítás a Nemzetközi Hungarológiai Központnál (telefon: 1667-638).

TÁVOKTATÁS

Az International Business School Budapest olyan üzleti szakemberképzéssel foglalkozó intézménye, ahol - négy év nappali jellegű oktatás után - nemzetközileg automatikusan elfogadott végbizonyítványt szerezhetnek a hallgatók. A negyedik év végén, a vizsgák sikeres letétele esetén a résztvevők a CNAA (Az Angliai Nemzeti Akadémiai Bíráló Bizottság) által kiállított diplomát nyerhetnek.

Az első évben az oktatás magyar nyelven folyik. Ebben az évben alapozó képzés formájában az üzleti életet befolyásoló külső hatásokról (politika, gazdaság jogi mechanizmusát meghatározó belső tényezőkről vállalat, vállalatszervezés) kapnak átfogó képet a hallgatók.

Angol nyelven folyik a második évi oktatás. A tantárgyak felölelik az üzleti élet valamennyi funkcionális területét, pénzügyek, marketing, személyzeti munka stratégiáját a következő évben letöltendő szakmai gyakorlathoz. A hallgatók a harmadik évet - külföldi - szakmai gyakorlat keretében, üzleti tapasztalatok megszerzésével töltik...

Angol nyelven folyik az oktatás a negyedik évben is. Néhány üzlettechnikai, stratégiai tervezési lehetőség mellett a hallgatók számos lehetőség közül választhatnak szakmai érdeklődésük alapján a pénzbanki, idegenforgalmi, gazdálkodási, vagyonkezelési specializációk közül.

Felvételi követelmények:

- 4,75-öt meghaladó középiskolai érettségi, vagy IV. évvégi átlag; írásbeli és szóbeli felvételi vizsgán bizonyítandó angol nyelvtudás; a vizsga követelményei közel azonos szintűek az állami középfokú nyelvvizsga elvárásaival; megbízható matematikai ismeretek és jártasság. A felvehető hallgatók korlátozott száma miatt a fenti követelményeknek leginkább megfelelő első száz jelentkező nyer felvételt az IBS-be.

Az 1992/93-as tanévre a tandíj 100 000 Ft, melynek első részlete 55 000 Ft beiratkozáskor, a második 45 000 Ft a második félév megkezdésekor esedékes.

Jelentkezési határidő:

1992. március 1. (IBS-B jelentkezési lapján) International Business School Budapest 1115 Budapest, Szakasits Árpád u.68., telefon: 161-18-12, 185-31-11, telefax: 166-90-85.

FOGYÓBAN A MAGYAR

Míg a magyar állampolgárok többségére ráférne a fogyókúra, addig népességünk egészét hízókúrára kellene fogni. A Központi Statisztikai Hivatal nemrég összeállított, tavaly ősszel összesített adatsoraiból kiderül: a magyarországi populáció lélekszáma, az előző évekhez hasonlóan, tovább csökkent. Becsült népességünk 10 millió 344 ezer fő, vagyis 11 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban volt. Csökkent a házasságkötések száma. Míg 1990 januárjától szeptemberéig 44.880 pár mondta ki a boldogító igent, addig tavaly - ugyanebben az időszakban - csak 41.070. Érdekesség: az újraházasulók száma még drasztikusabb mértékben csökkent. Ez a tendencia egész Európára jellemző. (Bár adatok sehol sem állnak rendelkezésre erről, a hivatalos papírok nélküli együttélés rohamosan terjed a világon.) Hogy az élettársi kapcsolat Magyarországon még nem olyan általános, mint a jóléti társadalmakban - például Skandinávia államaiban - annak egyetlen magyarázata lehet: lakáshoz jutni házasságlevél nélkül még reménytelenebb, mint azzal. Elenyésző mértékben ugyan, de kis léptékű növekedés tapasztalható a szülések számában. Amíg 1990-ben az első nyolc hónapban 83.960 gyerek született, addig az elmúlt év ugyanazon hónapjaiban 84.604 újszülött látta meg a napvilágot. Jó lenne hinni, hogy ez nem véletlenszerűen alakult így. A tudatosságra enged következtetni az a tény, hogy a későbbi, érett kori, házasságkötések elterjedésével párhuzamosan magasabb a szülő nők életkora is. Ez az apró növekedés még nem elég az egyszerű társadalmi reprodukcióhoz. Az összesítő adatok azt mutatják, hogy évek óta 15 százalékkal kevesebb gyerek születik, mint ahány szükséges lenne a társadalom reprodukciójához. Ezen az arányon csak ront, hogy míg a halálozások száma 1991-ben általában csökkent - a korábbi időszakhoz viszonyítva 2.400-szal -, addig a csecsemőhalálozásoké nőtt. Ezer élveszületett közül - a korábbi tizenöttel szemben - 1991-ben tizenhatan vesztették életüket.

Volt egyszer egy rajzpályázat...

GYERMEKEINK VÉLEMÉNYE A/4-ES PAPÍRON

A Magyar Állami Földtani Intézet adott elsőként otthont az AREA Kollégium és a Smaragd Környezetvédelmi Egyesület által 1991 nyarán kiírt pályázatra több mint 130 iskolától beérkező képeknek.

A 6-16 éves gyermekek az ,,Ősvilági élet" és a ,,Veszélyben a Föld" témakörben gondolkodva több, mint 1700 rajzon, festményen, kollázson vetették papírra meseszerű látomásaikat, félelmeiket, harsány véleményeiket rólunk, akiktől a meséket kapták, és akik a világot tönkretéve, beszennyezve hagyományozzuk tovább. A gyermekek fantáziáját megmozgató környezeti gondok gyakori motívuma a napsütést felülíró füstgomoly, a mindent belepő olajszenny, a kipufogógázok özöne, a partra kivetődött döglött halak látványa, a füst- és olajszennyezésben úszó betonrengeteg, az erdőírtás képe. Bámulatos ellenpólussal szerepeltetik e kis alkotók egyazon képen a kívánatos jót és az azt tönkretevő rosszat. A kis alkotók eredetiségét minden néma sikolyban érezni lehet és ez bennünk, felnőttekben meg kell, hogy indítson valami késztetést a cselekvésre. Hogy megálljt parancsoljunk a ma még kézben tartható önromboló folyamatoknak, hogy gyermekeink elfelejtsék ezeket a rémképeket.

Az indusztrális ijedelem és dermedtség képeit az ősvilági élet témakörében felváltotta a denverizmus mai dömpingje, a dinoszauruszok ijesztő megformálása, az ősember elképzelt környezete. S habár e témakörben háromszor annyi kép érkezett be, mint az előzőben, a motívumok szegényebbek, uniformizáltak. Emberek és állatok küzdelmét ábrázolják e kis művek, aprólékosan kidolgozott formában. Szinte fájdalmas átlépnünk azt az ívet, amely ez ősvilági harcból az evilági önpusztító harcig vezet, s amelynek átgondolására a pályázat kiírói nem is véletlenül késztették gyermekeinket. E pályázatnak nyertesei nemcsak a díjazottak, hanem a kiállítás látogatói is, akik meggyőződhetnek a kisiskolások fantáziájáról, vészterhes gondolatairól, környezetünket illetően.

M. Szabó Mária, festőművész

Adóváltozások

GYANÚTLANUL

Az új adótábla

1992-ben az adó mértéke, ha az adó alapja	
0-100000 Ft	0 százalék
100001-200000 Ft a 100 ezer Ft-on felüli rész	25 százaléka
200001-500000 Ft 25 ezer Ft és a 200 ezer Ft-on felüli rész	35 százaléka
500001 Ft-tól 130 ezer Ft és az 500 ezer Ft-on felüli rész	40 százaléka

Adózás szempontjából kedvezőbb helyzetbe kerültek a minimálbér, illetve a létminimumot alig meghaladó jövedelműek, megszűnt a létminimum adóztatása. (Nagyon szomorú dolog, hogy már ez is előrelépést jelent.) Tagságunk zöme viszont a magasabb, 35 százalékos adósávban találja magát 1992-ben. Kedvezőbb helyzetbe kerültek a magas jövedelműek, hiszen az 500 ezer Ft feletti jövedelem után az adó 10 százalékkal csökkent.

*

Szociális juttatások adóztatása

Az Országgyűlés által elfogadott 1991. évi XC. törvény 7.§ /1/ bekezdésének 3. pontja szerint a jövőben az érdekvédelmi szervezettől, azaz a szakszervezettől kapott szociális segélyek - a temetési segély kivételével - elvesztették adómentességüket.

A *szociális segély csak akkor adómentes*, ha azt az állami szociális segélyeztetés keretében, vagy az önkormányzat által nyújtották, feltéve, hogy rászorult kapta, vagyis olyan személy, akinek vagyoni viszonyaira is tekintettel létfenntartása oly mértékben veszélyeztetett, hogy azt csak külső segítséggel képes fenntartani.

A munkáltatók, vagy az érdekvédelmi szervezettől a házastárs vagy egyenesági rokon részére folyósított **temetési segély** *adómentes.* Más esetben tehát a szociális segély címén adott összeg adóköteles. Az így kifizetett összeg után viszont társadalombiztosítási járulékot és nyugdíjjárulékot nem kell fizetni.

A munkáltató által természetben biztosított étkeztetés továbbra is *adómentes.* **Megszűnt** viszont az *ebédhozzájárulás* 800 Ft-ig történő adómentessége. Ezután is tetszőleges összegben fizethető ebédhozzájárulás, de adóalapot képez, viszont nem terheli társadalombiztosítási és nyugdíjjárulék. (Ez a várható Minisztertanácsi Rendelettel módosulhat.)

*

A szakértői tevékenység adózási lehetőségei

I. lehetőség:

Azok, akik nem kívánnak élni a *tételes költségelszámolás lehetőségével,* költségátalányként a teljes bevételük **10 százalékát** levonhatják adóalapjukból és ezen túl még - az e tevékenységből származó jövedelemrész (és nem az összjövedelemrész) - évi **100 ezer forinttal** csökkenthetik bevételüket.

II. lehetőség:

Azok, akik a tételes költségelszámolást választják, a maradék adóalapot még évi **100 ezer forinttal** csökkenthetik.

III. lehetőség:

Azok, akik 1991. december 31-ig írásban megkötött szerződéssel rendelkeznek, 1992-es elszámolásra 1992. december 31-ig élhetnek az 1991. évi érvényes adóelszámolással, vagyis 200 ezer Ft bevételig az adóalap 35 százalék, ezen felül 60 százalék a teljes bevétel után az adóalap. Ennél azonban nincs 100 ezer forintos kedvezmény.

A tételes költségelszámolás alapvető szabályai:

- 20 ezer Ft alatti beszerzés egy összegben levonható,
- ennél nagyobb beszerzésnél: évenként 33 százalék levonható,
- *saját gépkocsinál:* útnyilvántartást vezetni (egy km-re 6,50 Ft ált. költség és benzin, de számlával),
- *saját lakásnál:* fűtés, áramfogyasztás bizonyos része,
- *telefonszámla:* bizonyos rész elszámolható

Továbbra is levonható az adóalapból a szakszervezeti tagdíj és a munkavállalói járulék

(A **szakértői** tevékenység tartalmáról és a minősítések feltételeiről a Szószóló februári számában írunk.)

Révész Márta

Törvény a műszaki fejlesztésről

„A világpiacon megjelenő termékek minősége az elmúlt húsz évben egyre javult, a magyar áruké pedig csak romlott." - állapítja meg az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságnak az a jelentése, amelyet a készülő műszaki fejlesztési törvénytervezet koncepciójának indoklásául készítettek.

- A kutatást és a fejlesztést irányító intézmények bürokratikusak, egyfajta állami paternalizmus jellemző rájuk - mondta Bottka Sándor, az OMFB elnökhelyettese. - A magyar ipar által értékesített termékek 40 százaléka 15 évnél öregebb gyártási eljárással készül. Amíg a nyugati országokban az elmúlt években, a kutatásra és a fejlesztésre fordított összegek több mint húsz százalékkal nőttek, addig Magyarországon ezek a kiadások körülbelül a felére csökkentek. (Lásd: Mire használják a műszaki fejlesztési alapot? című írásunkat.)

Az előterjesztők azzal érvelnek: a felzárkózáshoz olyan kormányzati fejlesztéspolitikára volna szükség, amely a „holnap piacának" várható igényeire és a legújabb tudományos, technikai eredményekre épít, emellett figyelembe veszi a magyar gazdaság és politika feltételrendszerének gyors változását is. Nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy a kutatás és a fejlesztés intézményrendszerét korszerűsíteni kell, garantálva a tudományos kutatás szabadságát, a felsőoktatás és a kutatóintézetek autonómiáját. Bátorításra vár az emberek kezdeményezőkészsége; megbecsülést, anyagi, erkölcsi elismerést érdemelnek a gondolkodásra, alkotásra kész kutatók, feltalálók.

El kell dönteni azt is, hogy melyek azok a kutatási területek és iparágak, amelyekben esélyünk lehet az „érvényesülésre". A hazai szabványokat és minőségi követelményeket a nemzetközi előírásokhoz kell igazítani, aligha érdemes arra várnunk, hogy a világ igazodjon hozzánk. Nekünk is alkalmaznunk kell az úgynevezett minőségbiztosítási rendszert, mert enélkül ma nem lehet versenyben maradni.

A termékek minőségének javítása talán elősegítené a környezetszennyezés csökkenését is, hiszen a korszerűbb termékek általában modernebb körülmények között, környezetkímélőbb technológiával készülnek. Amint azt a törvénytervezet előkészítői megjegyzik: az élet számos más területéhez hasonlóan, ebben is szorosabb nemzetközi együttműködés van születőben.

Mire használják a műszaki fejlesztési alapot?

A táblázatot az egyik kutatóintézet állította össze azzal a nem titkolt céllal, hogy felhívja a figyelmet *a műszaki fejlesztésre fordítható összegek drámai csökkenésére.* Az adatok azt is jelzik, hogy 1989-hez képest 1992-re 45 százalékra esik vissza a Központi Műszaki Fejlesztési Alap (KMŰFA) nominál összege, nem szólva az infláció hatásairól. Mindehhez az is hozzátartozik, hogy a KMŰFA a vállalatok adózott nyereségéből, kifejezetten erre a célra történő befizetéseikből származik. 1991-re a költségvetés tehermentesítése érdekében a Parlament - *rendkívüli esetként* - járult hozzá, hogy a KMŰFA számára befolyt pénzekből más célokra is fordítsanak egy bizonyos részt. A mostani költségvetési javaslat ezt a kivételt gyakorlattá kívánja tenni, ami az egyébként is alacsony KMŰFA-t az eredeti összegének 41 százalékára zsugorítja.

A Központi Műszaki Fejlesztési Alap

mdFt

	1988	1989	1990	1991	1992
Teljes KMŰFA	8,70	11,50	10,00	12,50*	11,00**
OTKA	0,95	1,50	1,16	2,00	2,00
Felsőoktatás	-	-	0,69	1,80	2,00
Költségvetési hiány fedezése	-	-	-	1,30	2,00
OMFB működési költség	-	-	-	-	0,50
Összes elvonás	0,9	1,50	1,85	5,10	6,50
Műszaki fejlesztésre marad	7,75	10,00	8,15	7,40*	4,50**
A KMŰFA százalékában:			81	59	41

* várható (elszámolás után végleges)
** tervezett

TERÁPIA

Politikai marketing

A tapasztalt, fejlett demokráciában nem úgy politizálnak, mint mifelénk. A politikusság szakma, amelynek illik kijárni az iskoláját, mielőtt a néptribun a hangját hallatná. A profi politikus nem csillagszemű álmodozó, nem ködbe néző messiás, nem lánglelkű nemzetfi, nem bágyadt entellektüel, hanem kiképzett szakember, aki képes „eladni" a politikát.

A tapasztalt, fejlett demokráciákban ugyanis a politikai döntés sem más, mint a demokráciát megalapozó társadalmi-gazdasági berendezkedés egyéb terméke - a fogyasztási javaktól az információig -: árucikk. A politikai döntés nemkülönben árucikk, amelynek absztrakt és használati értéke van. Ha pedig a politizálás sajátos árutermelés, terméke, a döntés árucikk, akkor éppoly figyelmet kell szentelni eladásának, mint bármely más portéka kereskedelmi forgalmának. Ez utóbbira találták ki a marketing tudományát, vagyis azt az értékesítési technológiát, amely a jószág iránti igény felkeltésétől a jószág birtokbavételéig terjedő teljes folyamatot átfogja és vezérli. E marketing-szemlélet a politikára is ráfér.

A profi politikus is elsőként azt keresi, hogy milyen elvekre, konkrét gyakorlati megoldásokra van igény, vokssal fizetőképes kereslet. Az már az ő értékválasztásán múlik, hogy mely határokig hajlandó az igénykielégítésre, hiszen a bolti eladó is megválogathatja - legalább a pályaválasztásával -, hogy marhahúst marcangol-e, avagy szórakoztató elektronikán babrál. A profi politikus a politikai marketingben vagy a fizetőképes keresletet ismeri fel, s ezt terebélyesíti ki, vagy maga támaszt olyan igényt, amelynek megvásárlására a honpolgárok hajlandók. A gyakorlatban általában keveredik e kétféle marketing-fogás. A profi politikus tehát rendkívül sokat informálódik, kommunikál, gyűjti a különböző közvéleménykutatások adatait, rezdüléseit, s igen élénk az információ-kibocsájtó ténykedése is, mert különben nem lehet a politika jó eladója.

Természetesen a politikai marketing minden fázisában felhasználható és felhasználandó a kereskedelmi marketing sok jó fogása, így például az ön-image teremtése, a politikai árutermelés végtermékének tetszetős megformálása sajátos designnal, a hírveréssel, reklámmal, propagandával élés, a public relation, az értékesítésben kedveskedhetnek ajándékokkal, s sajnálatos módon árleszállításra, végkiárusításra is sor kerülhet. Mindenesetre a politikai marketing néhány analógiájának felsorolása már jelzi az efféle szakpolitizálás talán legfőbb lényegét: a politikai szakmaiság elveszti érzelmi, morális, s egyéb sok jelzővel - népnemzeti, hazafias, elhivatott, célkitűző stb. - díszített értéktételezését, s cafrangjaitól megfosztva szépen belesímul a piacgazdaságba, a munkamegosztás, az árutermelés egy sajátos metszetévé egyszerűsödik. S meggyőződésem, hogy ez a szimplifikáció, a piedesztálról való leereszkedés, ez az árutermelői alágazattá válás egyáltalán nem árt a politikának.

Sőt használ. Művelőinek, s élvezőinek vagy elszenvedőinek egyaránt. A szakmásított politizálás megmenti elkövetőjét, hogy érzelmi, vagy ideológiai értékterhekkel terhelje önmagát, a politika elviselője is érzelmi értelmi energiákat spórol meg, hiszen az árutermelés egyik alágazatát - a politikát - aligha kell sokkal nagyobb intenzitással figyelnie mint a többi árutermelő ágat. Az efféle távolságtartás előnyös a politikai marketing irányítójának éppúgy, mint a célközegének. (A szakmásított politizálás eredményessége pedig könnyen mérhető a politikai marketing sikerességén.)

A fejlett piacgazdaságokban, demokráciákban bevált politizálási metódus - amely felé Magyarországon is haladni kellene - elfogadása, vagy elutasítása természetszerűleg nem mentes az értékválasztástól. Aki az ideológiának, a politizálásnak különös jelentőséget tulajdonít - „itt dől el a nemzet sorsa, a leglényegesebb a modernizációs út megtalálása, a politika elsősorban morális, illetve amorális kérdés", s így tovább -, az feltehetően sem most, sem később nem rajong majd a politikai marketingért. Aki pragmatista, a politikát igyekszik minél távolabb tartani önmagától, aki olyan életkereteket kíván, amelyben jól kifejtheti politikai és gazdasági öntevékenységét, az minden bizonnyal gyorsan rákap az eltávolított, szakmásított politizálás igenlésére. Politikai tájunkon ez még egyelőre generációs kérdés: a huszonéves nemzedéktől, s az utánuk jövőktől várható, hogy sajátjukká és általánossá tegyék hazánkban a politikai marketinget.

A politikai marketingnek, mint demokrácia-gyógyírnek csak a megpendítése már jelzi, hogy hol is tart ma Magyarország az általánosan felfogott és elfogadott demokrácia kiépítésében.

F.P.

Eurotéboly

Eurobürokraták

A maastrichti csúcsértekezlet után megkezdődik az egységes(ebb) Európa korszaka. Közel az idő, amikor a brüsszeli Európa-székházban döntenek majd el elképesztően sok prózai dolgot is. Persze, hogy erre elsősorban a „splendid isolation", az előkelő elszigeteltség, hagyományos földje, Anglia figyelmeztette a szárazföldet. Még a Maastrichtban jónéhányszor vonakodó John Major elődje - Margaret Thatcher - fogalmazta meg aggályai lényegét, a rá jellemző szókimondással. EUROBÜROKRÁCIA + EURONORMÁK = EUROTÉBOLY.

Sokasodnak annak a jelei, hogy Maggie képlete szállóige lesz. A nagyhatalmú brüszeli bizottságok ugyanis futószalagon foglalkoznak árucikkek, sőt, üzleti és egyéb szokások „standardizálásával". Ők akarják eldönteni, milyen toalettpapírt, robogót vagy éppen televíziót vegyen - vehessen - az átlag európai.

„A túlfizetett eurobürokraták - írja ingerülten a londoni Sunday Times - nemcsak az egyes országok hagyományaiban gyökerező különbségeket akarják eltüntetni, de fennáll az a veszély is, hogy meggondolatlan rendelkezéseikkel felidézik az ipari-kereskedelmi káosz kísértetét." Például az élelmiszerfronton, ahol át akarják venni azt a francia törvényt, amely szerint ha egy termék neve helységnév, akkor az a termék valóban és kizárólag csak onnét származhat. Vajon ez azt jelenti - teszi fel a kérdést a hamburgi Welt am Sonntag -, hogy minden hamburgert kizárólag Hamburgban állíthatnak elő?

Brüsszelben alakul - nem tréfa! - az euroóvszer mérete is. Hosszát már eldöntötték (tizenhat centiméter), de átmérőjén még vitatkoznak. A bizottság olasz tagja ötvennégy millimétert, a többség ötvenöt millimétert javasol. Willy Hein, a szabványokkal foglalkozó testület szóvivője (mert ilyen is van!) kijelentette: „Ne tessenek nevetgélni. Egy milliméteren is múlhat az, hogy az óvszer lötyög-e az átlag európain vagy éppen feszül rajta."

Lehet, hogy Thatcher asszonynak igaza volt a nemzeti sajátosságok brüsszeli lebecsülésében?

Az eurotelevízió tervei állítólag már megvannak. Brüsszelben azt mondják, a készülék „teljesen moziszerű élményt" nyújt. Eurotéboly - mondják a bírálók. Az ára 10600 márka, és akkora, hogy nem fér be egy euroajtón...

Mennyivel haladhat (majd) egy moped? A nyugodt hollandok szerint óránként 25 kilométer legyen a határ. Az olaszok azt mondják: ez „a robogógyártás temetése" lenne. Készül a vasárnap csendjének megóvásáról szóló törvény is. A tervezettől az olajipar ideges, az áram-biznisz boldog: a megszentelt napon ugyanis csak a csendesebb elektromos gépekkel lenne szabad eurofüvet nyírni ...

A Közszolgálati Szakszervezetek Szövetsége
és a Számítástechnikai és Ügyvitelszervezési Vállalat COMPUTER-M Kft.
ÁLLÁSKERESŐ SZOLGÁLATA

A Közszolgálati Szakszervezetek Szövetsége
Székházában
Adnrássyné Sánta Kornélia
Bőhm Zsuzsa
COMPUTER-M
VIII., Puskin u. 4. fszt. 10. Tel.: 1384-047
A Kereskedelmi Szakszervezetek Szövetsége
Székházában
Pogány Györgyné
VI., Jókai u. 6. Tel.: 1318-970
Budapesti Számítóközpont
Kövér Imre
XIV., Szugló u. 9-15. Tel.: 251-66-66
Békéscsabai Számítóközpont
Pomázi Lászlóné
Békéscsaba, Kinizsi u. 4-6 Tel.: 06-66-21-155
Győri Számítóközpont
Domonkos Gyuláné
Győr, Munkásőr u. 1/b. Tel.: 06-96-14-511
Miskolci Számítóközpont
Verébné Novák Sarolta
Miskolc Egyetemváros Tel.: 06-46-61-622
Nyíregyházi Számítóközpont
Cziréné Szikora Edit
Nyíregyháza, Vasvári Pál u. 1. Tel.: 06-42-14-888
Pécsi COMPUTER-M
Kummer Gábor
Pécs, Rákóczi út 50. Tel.: 06-72-32-355
TISZA Kft
Fejes Sándor
Szeged, Jobb fasor 6-10. Tel.: 06-62-11-311

Az álláskeresés és az állásajánlat a közszolgálati szakszervezetek tagsága részére térítésmentes.

HIRDESSEN A SZÓSZÓLÓBAN!

TELEFON/FAX: 138-4287

SZÓSZÓLÓ
A Tudományos Dolgozók Szakszervezetének lapja
Felelős szerkesztő:
dr.Dura László
A Szószóló szerkesztőségi tanácsadó testületének elnöke:
dr.Pomogáts Béla
Kiadja: a TUDOSZ
Felelős kiadó: dr.Révész Márta
Nyomás: Ságvári Nyomda
Felelős vezető: Szilágyi Tamás
igazgató
ISSN 0239-0035

NÉZŐPONT

E - hitel

Szakmai körökben időnként föl-föllobban a vita az Egzisztencia-hitelről. Az eredetileg a kezdő kisvállalkozók támogatására tervezett - lassan már egy éve működő - hitelkonstrukcióval, a Szószóló is többször foglalkozott. A Magyar Hírlap „Pénz Plusz Piac" december végi, szakmai mellékletében néhány grafikont közölt arról, hogy kik milyen formában, milyen feltételek közepette vettek föl E-hitelt. Az adatsorok azt mutatták, hogy nem a kezdő vállalkozók első forrása az E-hitel. Kiderült: főként olyan vállalkozók veszik igénybe, akik gyors pénzforgásra számítanak. Jellemző, hogy mennyire alacsony a hitel segítségével beindított ipari vagy mezőgazdasági vállalkozások száma, s kiugróan magas a kereskedelmi vállalkozásoké. Ez azt bizonyítja, hogy az E-hitel főként azt a szférát segíti, amelyben egyébként is könnyű hitelhez jutni, s nem is igényel akkora tőkét, mint egy ipari kisüzem megteremtése. Így nem az E-hitel lesz a kulcsa a hosszú távon működő, stabil magánszféra megteremtésének...

Éppen a kereskedelem túlsúlyának függvényében meglepő viszont az, hogy főként önkormányzati tulajdonhoz jutottak a vállalkozók a hitel segítségével. S az is meglepő, hogy a tulajdonszerzés mértéke alig alacsonyabb, mint a bérleti jog megvásárlása. Az önkormányzatok ugyanis elsősorban kereskedelmi egységekkel rendelkeznek, s a privatizáció során főként bérleti jogokat adtak el, saját érdekeiket szem előtt tartva... Ez azonban nem sikerülhetett olyan jól, mint ahogyan várták.

A hitelfelvevők korát vizsgálva még inkább megkérdőjeleződnek a várakozások. Az eddigi tapasztalatokból ugyanis jól látszik, hogy elsősorban azok vettek föl E-hitelt - olyanok vállalkoznak elsősorban -, akik kellően rugalmasak, s üzletfilozófiájukat, gazdasági terveiket hosszú távra tervezik, biztonságosan.

Az Egzisztencia-hitel tehát füstbe ment terv. Az állampárti világ frázis puffogtató nyelvén szólva: minden terv csak annyit ér, amennyit végrehajtunk belőle, azaz a népet nem lehet akarata ellenére boldogítani. Pedig az már homéroszi vice versa bölcselet, hogy Zeusz (a kormányzat) tervét az ember nem mind viszi véghez...

(dura)